

REDACTIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

ABONAMENTUL

Intru Austro-Ungaria:

pe 1 an fl. 10; pe 1/2

pe 6 fl. 5; pe 1/4 de an

pe 1250; pe 1 luna fl. 1.

Intru de Duminecă pe

an fl. 2.—

Intru România și străinătate:

pe an 40 franci.

Manuscriptele nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

INSERȚIUNLE:

de 1 și 2 garsonă: prima-dată

7 cr.; a doua oară 6 cr.;

a treia-oară 4 cr. și timbru

de 30 cr. de fiecare publi-

cațiune.

Atât abonamentele cât și

inserțiunile sînt a se plăti

înainte.

Scrisori nefrancate nu se

primesc.

Monument lui Șaguna.

„Marele Arhiepiscop Miron... scriau domnii din „gremiu“ consistorului în jurnalele lor tânguiri asupra morții urmașului lui Șaguna. Și abia trec câteva zile, îi vedem pe aceiași domni și în același organ pledând cu fervor pentru ridicarea unui monument spre eternizarea lui — Șaguna.

Înainte de a vorbi în chestia monumentului, să facem nițică psihologie.

Cei ce au înălțat pe reșosatul Arhiepiscop Miron între cei mari ai bisericii, trebuie ca au făcut-o din o iubire nemărginită, din entuziasm pentru faptele lui cele colosale. Au făcut-o din pură convingere, din inima plină de adesiune fiască față de marele părinte. Tot ce e posibil, pentru-că în raport cu mititeluții din „gremiu“, Miron, cu inteligența sa nediscutabilă, cu sobrietatea minții și cu o nuanță bine marcată de violență, — putea fi socotit de „mare“.

Însă cum congruează această subiectivă credință cu ceea-ce a urmat?

După câteva zile deja, fabricanții de oameni mari se întorc de la țară cea proaspătă și își îndreaptă atențiunea și sentimentele spre monumentul din Rășinari, unde doarme Șaguna, un bărbat ale cărui fapte și simțiri erau cu desevirșire opuse idolului celor din gremiu. A murit Miron, deci să ridicăm monument lui Șaguna!

Cum se explică această antiteză? Ea desvêlește în primul rînd psihicul acelora, pe care reșosatul Arhiepiscop s'a spriginit în anii sei de stăpînire. Fățarnici și lingușitori, nestatornici în gînd și fapte au fost până le trăia stăpînul și aceiași au rămas și după moartea lui.

Conștiința și independența judecătii și a voinței le-au fost străine, puse la discrețiunea șefului, — ear' după moartea aceluia le țin în suspens dentru a le trece în mînile celui ce va veni. Mașini și instrumente, inimi stoarse, capete seci, — eată posele stetnicilor reșosatului Arhiepiscop.

Și cum s'au mai dat de gol! Toată impresia ce au lăsat cei 23 ani de domnire bisericăscă vor să o șteargă, toate rînile vor să le încheie, luându-ne atențiunea de la faptele lui Miron și revocându-ne în memorie figura ideală a lui Șaguna. Ba pe semne simțesc și ei înșiși o trebuință sufletească de a uita, de a trage o dungă peste acest trecut de neactivitate și umiliri și a privi cu drag și duiosie la vremurile mărețe, la victoriile ce au secerat biserica sub sceptrul cel puternic al lui Șaguna.

Falsitate și iesuitism față de Miron și rudeniile aceluia, reacțiune firească dar' inconștientă în contra trecutului sub conducerea acelora — eată explicarea inspirației spontane pentru monumentul lui Șaguna.

Adevărat că hotărîrea de escuta- re a concluzelor, luate înainte cu 20 și atîția ani, a fost primită într-o

ședință ținută înainte de moartea lui Miron.

Acest fapt însă nu schimbă nimic în această explicare, căci știm în alte chestiuni cât de puțin fervenți executori de concluză sunt.

Încât pentru noi, este indiferent ce motor a servit de tîmeiu la solicitarea ideii, ba ne oște chiar binevenit fondul psihologic sub care se prezintă ca o *desavuare a activității Metropolitului Miron și o aderare la direcția lui Șaguna*. Ca atare și salutăm circularele forurilor bisericăști comunicate tuturor parohiilor greco-orientale pentru întreprinderea de colecte în sublimul scop.

Suntem siguri, că impunătoarea figură, care vecinic va străluci în istoria noastră națională și bisericăscă este atât de cunoscută și slăvită de tot Românul de bine, încât e inutil a mai insista asupra datorințelor ce ne leagă de o asemenea figură.

Semnalul s'a dat. Se grăbim deci cu toții, fără deosebire de colorit politic și confesional a ne arăta ce știm și prin semne esteriore să ne iubim oamenii cei mari. — Mari cu adevărat. Să contribuim cu toții la realizarea ideii, care nu atîta din sărăcia noastră cât din reutatea și indiferența multora până acum nu s'a făcut trup.

Ridicarea unui monument în memoria lui Șaguna e o idee înălțătoare. Să ne însuflețim de ea!!

Bucuria adversarilor Românilor în fața unor fapte sevirșite de fruntașii români este, desigur, cea mai grea osîndă la adresa acestora.

Noi am zis-o nu odată, că cearta dusă de organul „autorizat“ de la Sibiu, care a ajuns deja la al XI-lea articol în care tot de afacerile din România se ocupă, bucurie numai Ungurilor face.

Acum vin și Ungurii să mărturisească aceasta.

Eată, într'adevăr, ce scrie „Budapesti Hirlap“ de la 17 Decembrie:

„Ziarele române din Ungaria azi în primul loc servă ca teren de luptă a politice interne a României. Ba s'a ajuns în privința aceasta atât de departe, că atacurile conservatoare impotriva lui Sturdza întîlu apar în „Tribuna“ de la Sibiu. Aceasta, se înțelege, spre marele noroc al guvernului maghiar, după cum tot așa de adevărat este, că astfel și terenul de luptă a naționalităților din Ungaria a fost dus în România“.

Constatarea aceasta din partea Ungurilor este cea mai grea osîndă pcate ce de un timp încoace curge asupra politicei dlor Coroian—Rațiu.

Treceri cu dulumul. După cum ni se scrie din Timișoara, în vremea din urmă, locuitorii din suburbii, tot mai mult să lasă adimenții de momelile predicătorilor baptiști. Numai departe decât Miercurea trecută o familie a trecut la nazarieuși ear' la baptiști au trecut patru deodată. E mare temere, că numărul rătăciților va crește, căci păgînul primar al Timișoarei, cu a căror prilej el îi încurajează și îi îndeamnă ca urma „unguritatea“ și „simțul național maghiar“ să și-l conserve.

CRITON.

II.

„Avem, — zise Socrate, — înainte de toate, să ne dăm seamă, dacă trebuie ori nu să facem ceea-ce zici tu.“

Stabilind adevărul, că ceea-ce e drept e bine, ear' ceea-ce e nedrept e rău și că buna viețuire consistă în a face numai ceea ce e bine, el urmează:

„E adevărat, că nu avem să facem nici odată nedreptate? ori ne este permis să facem nedreptate în unele împrejurări și nu ne este permis în altele? ori este un adevăr absolut, că nedreptatea nu e nici odată permisă?...“

Criton.

Asupra acestui lucru suntem de acord.

Socrate.

Nu avem deci să facem cu nici un chip nedreptate?

Criton.

Fără îndoială — nu.

Socrate.

Nu avem deci să le facem nedreptate nici chiar celor ce ni-au făcut noue nedreptate, deși, poporul crede, că aceasta e permis, căci tu admiti, că nedreptate cu nici un chip nu avem să facem?

Criton.

Așa mi-se pare.

Socrate.

Cum însă? Ne este oare permis să-i facem cuiva rău, ori nu ne este permis?

Criton.

Fără îndoială nu, Socrate.

Socrate.

E deci just, cum crede poporul, să răsplătim răul prin rău, ori e injust?

Criton.

Foarte injust.

Socrate.

E deci adevărat, că nu e nici o deosebire între a face rău și a fi nedrept?

Criton.

Așa este.

Socrate.

N'avem dar' nici odată să facem nedreptate, nici să răsplătim răul prin rău, ori-și ce ni-s'ar fi făcut: dar' bagă bine de seamă, Critone, ca nu cumva admitînd-o aceasta să vorbești contra convingerii tale, fiind-că eu știu prea bine, că sunt foarte puțini oameni, care admit acest adevăr. Și e peste putință, ca cei ce n'au în cestiunea aceasta aceeași convingere să se înțeleagă vre-o dată bine între dîșii. Se întîmplă, din contră, că desprețuind unii părerile altora se desprețuiesc totodată și unii pe alții. Dă-ți dar' bine seamă, dacă ești ori nu de aceeași părere cu mine, și dacă admiti principiul, că nici odată nu trebuie să facem nedreptate, nici chiar cînd ni-s'a făcut noue nedreptate, nici să răsplătim răul prin rău... Dacă da, ascultă ceea-ce urmează.

Au trecut două mii de ani de cînd Platon a constatat aceste adevăruri, dar' adevărul fiind vecinic, ceea-ce adevărat a fost atunci și azi tot adevărat trebuie să fie. — Ceea-ce e bine nu e rău, ear' ceea-ce e rău nu e bine; ceea-ce e bine e drept și ceea ce e drept e bine, ear' ceea-ce e nedrept e rău. Aceasta e un adevăr tot atît de învederat ca adevărul, că de două-ori trei fac șase și de trei-ori două tot șase. Și întotmai precum n'ar fi cu putință să ne în-

țelegem la socoteală cu oameni, care ar fi în stare să susțină, că șase fac numai de două ori trei, dar' nu și de trei ori două, nu ne este cu putință să ne înțelegem în lucrarea morală cu oameni, care nu sunt pîtruși de adevărul, că nedreptatea este un lucru totdeauna, pretutindeni, și în toate împrejurările rău.

Platon constată, că sunt foarte puțini oameni pîtruși de acest adevăr și că oamenii cu păreri deosebite, disprețuind unii părerile altora, se desprețuiesc și unii pe alții, nu pot să se înțeleagă între dîșii și nu sunt în stare să lucreze împreună.

Tot așa e și astăzi.

Între noi și maghiari înțelegerea și pacifica convețuire e peste puțință, fiind-că noi stăruim asupra adevărului, că nedreptatea e necondiționat rea, ear' ei fac nedreptăți crezînd că fac bine, că servece cauza patriei și a neamului lor. De aceea noi îi desprețuim ca pe un neam de oameni mai prejos de noi, care nu sunt în stare să se ridice la recunoașterea adevărurilor, pe care se întemeiază viața morală, ca pe niște barbari în înțelesul clasic al cuvîntului, ear' ei ne urîesc socotindu-ne drept dușmani primejdioși.

Aceasta e baza morală a luptei noastre, și cîtă vreme noi Românii rămînem cu toții pe baza aceasta, ne înțelegem ușor între noi, ne iubim unii pe alții, lucrăm cu toată inima împreună și suntem tari prin aprobarea generală a lumii civilizate, care este organizată și ea pe baza principiului susținut de noi.

În dată înse ce unii dintre noi se abat de la acest p'ncipiu, nu mai e nici între noi înțelegerea cu puțință, ne desprețuim și noi între noi și desbinăm, ne dușmănim și suntem slabi și nemernici.

Le zic dar' și eu cefitorilor mei ceea-ce i-a zis Socrate lui Criton: Dați-vă bine seamă dacă sunteți ori nu pîtruși de adevărul, pe care se întemeiază lupta noastră națională. Dacă sunteți, înainte; ear' dacă nu sunteți pîtruși și nu vă puteți pătrunde de el, nu vă mai perdeți timpul citind scrisa mea, căci nu putem să ne înțelegem.

Noi vrem să-i ridicăm pe maghiari la noi, ear' ei vor să ne coboare pe noi la dîșii. Nu ar fi lucru de mirat, dacă în această luptă unii dintre Români s'ar fi maghiarizat în sufletul lor, s'ar fi coborît la nivelul maghiar și ar fi perdat astfel destoinicia de a recunoaște adevărul și de a iubi dreptatea.

Pentru acestia n'a scris Platon și nu scriu nici eu.

Scriu numai pentru cei ce pot zice ca Criton: „Sunt credincios al convingerilor mele și gîndesc ca tine: vorbește, că te ascult.“

Socrate.

Urmez dar, adevă, mai bine zis, în-treb: omul, care a promis un lucru drept este el dator să se țină de vorbă ori poate să-și calce vorba?

Criton.

El e dator să se țină de vorbă.

Socrate.

Fiind așa, dă-ți seamă, dacă noi, plecînd eu de aici fără de învoirea Atenienilor, am face ori nu cui-va vreun rău, poate, chiar celor ce nu o merită aceasta. Ne-am ținea ori nu ne-am ținea de făgăduința dreaptă, pe care am făcut-o?

Criton.

Nu pot să dau, Socrate, răspuns la întrebarea ta, căci n'o înțeleg.

Socrate.

O înțelegi mai bine așa? Ajunși în clipă de a fugi, ori cum îți vine mai bine să numești ieșiroa noastră de aici, legile republicii, ivindu-ne în fața noastră, ni-ar zice: „Socrate, ce ai de gînd să faci? A execută fapta, pentru care te pregătești, e oare altă ce-va decât nimicirea deplină, în ceea-ce te privește pe tine, a legilor și a republicii? Crezi, tu, că un stat poate să existe, cînd legile sunt nu numai fără putere, dar totodată și desprețuite și călcate în picioare de particulari? Ce am putea

noi să răspundem, Critone, la asemenea mustrări și la multe altele încă? Nu e la mijloc nimic ce un orator ar putea să zică despre desființarea legii, care ordonă, ca sentințele aduse să fie executate? Le vom răspunde noi, că republica ne-a făcut nedreptate și că ea n'a judecat bine? — Asta e ceea-ce vom răspunde?

Criton.

Pe Joe, da, așa vom zice, Socrate!

Tot așa le-am răspuns și noi amicilor noștri care țineau să respecteze legile statului ungar, să nu le calce, să nu le desființeze în ceea-ce îi privește, ci să se supună, pentru-ca sentința adusă să și fie executată, căci un stat nu poate să existe, când legile lui sunt nu numai fără de putere, ci totodată desprețuite și călcate în picioare de particulari.

Ei însăși spuneau, că judecata curții cu jurați din Cluj era nedreaptă, și noi trăgeam concluziunea firească din această spusă a lor.

Care ar fi putut să fie păcatul, pe care avea să-l spășească suferind pedeapsa ce li-se dictase?

Voind să facă patriei lor un bine, ei au spus într'un memorandum nedreptățile ce se fac și s'au folosit de un drept al lor adresând acest memorandum monarhului. Și dacă aveam dreptul de a o face aceasta, erau și datori s'o facă, fiind-că dator e fiecare să respecteze drepturile ori-și cui, deci și pe ale sale. Nimeni însă nu poate să fie vinovat pentru-că și-a făcut, ci numai pentru-că nu și-a făcut datoria.

Cu toate aceste, cei ce făceau nedreptățile s'au constituit în judecătoria, i-au declarat vinovați pe cei ce-și făcuseră datoria și i-au osândit la grele pedepse.

Noi, care ne luptăm pentru dreptate, nu eram oare datori de a face tot ceea-ce ne stă prin putință, ca să împedecăm această nedreptate? Le eram dușmani celor osândiți, când stăruiam să nu dea prin supunerea lor mână de ajutor pentru săvârșirea faptei nedrepte? Le eram dușmani maghiarilor, când voiam să le luăm puțința de a se face mai urgișiți decum sunt prin săvârșirea unei noue nedreptăți?

Eram consecvenți cu noi înșine, când nedreptatea voiam s'o împedecăm și bine voiam să le facem celor ce rău ni-au făcut.

Mai nain'e dar de a merge mai departe, trebuie să stabilim un lucru: că osândiții nu erau vinovați nici pentru-că au combătut nedreptatea, nici pentru-că au făcut Memorandumul, nici pentru-că au voit să-l prezente monarhului, nici pentru-că l'au dat publicității. Toate aceste erau în drept, deci și liberi să le facă: aceasta au zis o acuzații chiar mai înainte de a fi fost osândiți și-au admis-o nu numai toți Românii, ci chiar și toți oamenii de bine din toată Europa. — De altă părere nu puteau să fie decât maghiarii, care țineau să urmeze înainte cu nedreptățile.

Care e atunci, întreb înec o dată, păcatul, pe care avea să-l spășească osândiții suferind o pedeapsă nedreaptă?

La această întrebare ne dă Socrate un răspuns foarte deslușit.

Ioan Slavici.

Indiscreție și abus de încredere.

Un membru al fostului comitet național condamnat în procesul Memorandumului, ne trimite următoarele reflexii:

Am rămas și eu consternat, ca toată lumea de bun simț, de criminala indiscreție, cu care dl. Dr. Ioan Rațiu, fostul president al fostului comitet central al partidului național român, ales de conferința națională din 1892 pentru periodul electoral 1892—1897, a îndrăznit a publica, fără nici un motiv binecuvântat, un act confidențial din arhiva comitetului. M'am întrebat și eu, ca toată lumea care judecă, ce scopuri a urmărit dl. Dr. Ioan Rațiu prin publicarea scrisorii de la 1894 a actualului ministru-president al României, dl. D. A. Sturdza? Ori-ce va fi voit, nu-i stă bine unui pretins șef național să fie atât de naiv, în cât să creadă că un bărbat de stat de talia și poziția dlui D. A. Sturdza ar avea imprudența de a confia unui om de talia dlui Dr. Ioan

Rațiu acte care ar putea să-l compromită. În adevăr știe toată lumea, că ceea ce dl. Sturdza spune în scrisoarea publicată acum de dl. Dr. Ioan Rațiu, a spus-o și la alte ocazii, în publicitate, poate chiar mai lămurit și mai energie, și că nu numai părerea D-sale, dar' părerea tuturor fruntașilor partidului național liberal din România a fost, că după declarațiile făcute la Cluj, intrarea în temniță a condamnaților pentru Memorandum a fost o greșeală politică. Deci dl. Dr. Ioan Rațiu n'a spus nimica nouă și n'ar trebui să fie atât de agramat într-ale politice, ca să nu înțeleagă, că dacă dl. D. A. Sturdza și partidul seu a venit la cărma țării după discursurile sale din Senat și din intrunirile publice, vor putea să stea mult și bine la guvern de boarea „desvôlirilor“ dlui Dr. Ioan Rațiu. Nu i-a făcut deci dl. Dr. Ioan Rațiu nici un reu dlui Sturdza, ci cel mult un bun serviciu, reamintind lumii încă odată de ce sentimente naționale este insuflețit „trădătorul“, despre care ciracii dlui Dr. Ioan Rațiu vestiau că a vîndut neamul românesc lui Bănffy. Dar' a făcut mult reu causei române, căci ne-a discreditat în fața amicilor și inamicilor, care cu drept cuvânt vor zice, că dacă „șeful“ este capabil de asemenea acte nemai pomenite în nici o organizație politică din lume, atunci poporul, care îl susține, trebuie să fie o adunătură de nemernici, cu care nici un om serios nu poate sta de vorbă. Și astfel, din acest punct de vedere privită, faptele dlui Dr. Ioan Rațiu devin foarte grave, încât nu mai poate învoca nici indulgența față cu bătrânețele sale, nici scusa că va fi fost poate silit de strimtorile groasnicei vieți, în care se găsește în fruntea „averii naționale“, „regulate“ cu valorosul sprigin al dlui Iuliu Coroian, să mai încălzească prin asemenea „mici servicii“ protectorii sei obosiți de prea multă — dragoste. Nimic în lume nu poate nici justifica, nici scusa, nici măcar explica ciudata îndrăzneală ce a comis dl. Dr. Rațiu în paguba și spre rușinea neamului românesc! Dar' nu e numai atîta. Scrisoarea dlui D. A. Sturdza publicată de dl. Dr. Ioan Rațiu nu-i aparține acestuia. Ea a fost menită să comunice părerea trimițătorului nu dlui Rațiu personal, ci comitetului național întreg și în special membrilor acestuia condamnați în procesul Memorandumului. N'avea prin urmare dl. Dr. Ioan Rațiu la nici o întemplieră dreptul să publice această scrisoare fără autorizarea prealabilă a foștilor sei colegi, căci chiar president să fii, nu al unui partid politic, ci a ori cărei corporații, nu este permis să mergi cu volnicia atât de departe, încât să-ți însușești archiva corporației ce conduci și să abuzezi de dînsa după bunul plac. Ei bine, această autorizație dl. Dr. Ioan Rațiu n'a avut-o, și după cât îmi este mie cunoscut, nici n'a solicitat-o. Sau dacă greșese, ași vrea mult să cunosc care din cei 25 membri ai comitetului național ales la 1892, sau din cei 14 membri ai comitetului condamnați în procesul Memorandumului l'au autorizat pe dl. Dr. Ioan Rațiu să publice pomenita scrisoare a dlui D. A. Sturdza? Până nu voi vedea răspunsul lămurit la această întrebare, îmi voi lua voie a constata, că dl. Dr. Ioan Rațiu, prin publicarea acelei scrisori, a comis nu numai o criminală indiscreție, ci în același timp și un vinovat abus de încredere față cu foștii sei colegi. În fine se mai impune o concluzie foarte sugestivă: Ce zice dl. Dr.

Ioan Rațiu prin publicarea scrisorii de sub întrebare și prin comentarele nesfîrșite ce le urmează „Tribuna“? Zice, mi se pare, cam următoarele: La 1894 dl. D. A. Sturdza, actual ministru-president al României, ne-a dat un sfat oare care. Noi acel sfat ferească D-zeu să-l fi urmat, dar' de atunci încoace trebile ne merg din reu în mai reu. Prin nrmare dl. D. A. Sturdza este de vină că ne merge reu. Nu vede dl. Dr. Ioan Rațiu că prin asemenea logică se face ridicol și pe D-sa, și pe puținii aderenți care din pretenie, din obicei, mai din vre-un interes, li mai aprobă atitudinea politică atât de plină de ciudățeniei și de lucruri triste? . . .

Serisoare din București.

Situația guvernului. — Tratatările.

5/17 Decembrie.

Responsul la Mesagiu în Senat s'a primit cu 75 voturi contra 6. Intre aceste 6 este numai un singur drapelist: d. Costescu — Comăneanu, ear' un alt drapelist, d. Ursian s'a abținut; al treilea d. Periețeanu — Buzău, președintele Secției Ligei din București a votat cu guvernul, ceea ce a dat în cercurile opozante prilej la diferite comentarii.

În Cameră luarea în considerație a răspunsului la mesagiu s'a întâmpinat astfel: dintre 131 votați, guvernul a întrunit 98 ear' opoziția 33 voturi. Abțineri 5.

Ș'aici s'a comentat mult faptul că d-nii Marin Petrescu, Iamandi, Cișman și C. Lecca au votat cu guvernul, deși până acum au fost considerați ca făcând parte din gruparea drapelistă.

Discuțiuni mari nu au prea fost. La Senat a vorbit contra guvernului d. general Manu, conservator și Costescu — Comăneanu, ear' d. Uiseanu (drapelist) și-a exprimat părerea că unirea tot se va face între disidenți și guvernamentali.

La Cameră au vorbit doi drapelisti: d-nii Aslan și Poenaru — Bordea.

Le-a răspuns d. D. Sturdza, care după ce a făcut istoricul tratărilor între guvernamentali și disidenți, a spus că acestia au pus condițiuni neacceptabile. Guvernul va întinde însă punte de aur pentru cei ce vor să se întorcă la mătă.

Părerea drapelistilor era anume să se institue un triumvirat (d-nii Sturdza, Stătescu Aurelian) care să dirijă afacerile publice. D. Sturdza a arătat că nu se poate aceasta, de oare-ce puterea nu se poate da de cât aceluia care iau și răspunderea în fața țării și a Coroanei.

Așa că pe tema aceasta ori ce tratare a fost sistată.

NOUTAȚI

Arad, 19 Decembrie n. 1898.

Parastas pentru marele Andreiu. Ieri s'a săvârșit în catedrala din loc parastas pentru odihna sufletului marelui Andreiu. Au slujit dl. profesor Ioan Petru, părintele Gavriil Bodea și părintele Traian Văftianu, care a rostit un prea frumos panegiric, în care a înșirat și apreciat după cum se cuvine mărețele fapte săvârșite de marele metropolit Șaguna și a făcut un călduros apel, ca să contribuie fiecare la lista de colectare deschisă la epitropia bisericii, pentru-ca să se poată ridica un monument vrednic aceluia, care ne-a înzestrat neamul cu aproape tot, ce avem astăzi. Indemnăm și din partea noastră pe toți Românii de bine, ca să dea obolul lor pentru un scop atât de măreț.

Ziua S'șilor Sava și Nicolae a fost pentru Românii aradani un plăcut prilej de a manifesta dragostea pentru doi fruntași ai victiei noastre naționale. Astfel Sâmbătă s'au adus felicitări d. lui Sava Raicu, secretar al băncii „Victoria“, ear' Duminecă dlui dr. Nicolae Oncu, director al aceleiași bănci. Atât amicii în particular, cât și corporațiunile românești toate au grăbit să aducă felicitările lor sincere și urări de viață lungă celor doi fruntași. S'au rostit multe discursuri, între cari desigur cel mai interesant a fost al dlui dr. Iuliu Vină care a felicitat pe d. Oncu în numele consiliului de administrație, arătând munca ce s'a depus până ce banca „Victoria“ a ajuns la starea ei de înflorire actuală. Răspunsul dlui Oncu a fost și el o veselă icoană a propășirii acestui înstatut, de care se leagă munca și stăruința tuturor fruntașilor din comitat, precum și a celor 19 funcționari harnici, câți are „Victoria“ acum; înainte cu zece ani erau 3. A ieșit de altfel și cu acest prilej la iveală frăția și solidaritatea ce-i leagă la oală pe toți fruntașii români din acest comitat. Multe felicitări au primit cei doi sărbătoriți și din alte părți locuite de Români.

Și cuvîntul trup s'a făcut! Dl. David Voniga, teolog absolut și adjunctul dlui avocat Dr. T. Popescu, amenințase adevărat cu „atentat“ pe dl. V. Mangra. Când colo Vineri seara, pe la orele 7, la lumina electrică, s'a pomenit cu capul spart dl. Ignatie Pap, asesor consistorial. Cine a dat cu peatra, nu s'a putut încă descoperi. Vorba e că dl. Ignatie Pap zace bolnav și mulți cred că poate peatra — e araucată de un Român. La tot cazul este un banditism temerar.

Bravii sălișteni la stăruințele directorului școlar de acolo D. Lăpădat au procurat tabloul Marelui Arhiepiscop Andrei baron de Șaguna pe care l'au atârnat de pereții frumoasei sale festive a școalii confesionale de acolo. Tabloul a costat 50 fl. Frumoasa faptă a săliștenilor e vrednică de laudă.

Chirotonire. Sâmbătă s'a chirotonit de preot dl. Cornel Ardeleanu, alesul paroh al Erdeisului.

Redacționale. Din cauza lipsei de spațiu suntem nevoiți să amânăm pe mâine publicarea articolelor ce primim dela d-nii Diamandi Manoleși (f. B. Pop în „afacerea de la Brașov“, precum am fost siliți să întrerupem și publicarea mai departe a foitei și a discursului dlui D. Sturdza. Le vom da mâine.

A treia prelegere publică pentru popor în Lugoj. Duminecă în 11 Dec. s'a ținut a treia prelegere publică în fața unui public numeros între care și o frumoasă cunună de dame. De astă-dată prelegătorul a fost avocatul Dr. George Dobrin, inițiatorul astor fel de prelegeri. În disertația sa intitulată „Despre cultivarea viței americane“ dl. Dobrin basat pe experiențele făcute de specialiști în privința aceasta, ne arată cauzele nimicirii viței noastre indigene, face istoricul provenienței fiberei prin părțile noastre, se întretine ma mult asupra acestui dușman al viilor noastre, demonstrează modurile altoirei, recomandă avantajele, ce s'ar putea obține prin prăsirea viței americane și în urmă arată și mijloacele materiale, cu cari statul tinde a veni în ajutor aceluia, cari ar dori să cultive vița americană. Prelegerea predată într-o limbă limpede și fluentă — mai ales, că era de un cuprins foarte instructiv, — a făcut cea mai bună impresie asupra auditorului și a fost primită cu satisfacțiune deplină.

Adunare sârboască. După cum aflăm din ungurești Sârbii au ținut adunare la Chichinda-mare. S'au întrunit ca la vre-o 150 de înși dintre cei ce la anul 1848 sub comanda lui Stanimirovici au luptat împotriva răsvrățitorilor lui Kossuth. Adunarea s'a întrunit cu scop de a cere și pentru vitejii sârbi de la 48 medalii, precum s'au dat și hoavezilor, care au răsvrățit țara. Că cei adunați s'ar fi adresat unui avocat ungar, ca să le facă petiția la împăratul, ear' avocatul i ar fi respins, e minciună curat ovrească.

Școală pentru învățaceii de la măiestrie și comerț s'a deschis în Blaj și anume în edificiul gimnasial. Cursurile în această școală, la care vor propune mai mulți profesori, să vor ține în fie care zi. seara de la 6—7 oare.

Incidentul din București. Joi seara, la vreo 6, președintele consiliului de miniștri din România, d. Dimitrie Sturdza era să fie victima unei agresiuni. Pe când d. Sturdza mergea de la Senat acasă, însoțit de încă un domn, la colțul Bulevardului ca sr. Academiei a fost întimpinat de un funcționar al Creditului funciar rural, Basiliu, care l'a rugat să-i fie în ajutor să nu fie dat afară din funcție. Basiliu suferea de mai multă vreme de nervozitate în grad mai mare. Basiliu a fost deținut de poliție. Medicii au constatat că suferă de mania persecuțiunii.

Socialist defraudant. Căpetenia socialistilor din Arad, Schrodt Lajos, care e proprietarul celor două foi socialiste ce apar aici și care acum sunt vro trei săptămâni scos și o foaie socialistă în limba românească, a defraudat toți banii aflați în casa „soților de principii”. Delapidatorul socialist a fost deținut, iar „soții lui de principii” au rămas mai săraci cu 2000 fl., căci a defraudat Schradt.

Cassar sinucigaș. Fisalgăbirăul din Zenta a controlat, pe neașteptat, cassa verthaimiană din Comuna Oda, comitatul Bacii. S'au aflat în cassă neorândueli iar cassarul comunal Krizsán István a fost suspendat din post și s'a introdus cercetare în conta lui. Krizsán e cel mai bogat om din comuna Oda și totuși a delapidat bani, ceea-ce dovedește, că și cei bogați încă și s'au plăcut în instrăinarea banilor încreștătorilor. Krizsán, de frica pedepsei, s'a jughiat și a murit.

Sâmbătă nimic de vândut. După cum ni-se scrie din Berehoniș, Ovreiul boltaș de acolo, nu a voit să vândă timbre învățătorului de acolo, pe cuvânt, că Sâmbăta e sârbătoare pentru el și nu vinde nimic. Așa dar' pentru Ovreu repausul dominical nu are nici o valoare, căci Dumineca e zi de lucru, ear' Sâmbăta zi de sârbătoare, și ovreul nici chiar timbre nu vinde în aceea zi, deși boltașul creștin și Dumineca e și el să vândă. N'avem nimic în contră, dacă Ovreiul își ține Sâmbăta, dar' atunci prețindem ca ministrul de finanțe să nu mai dea concesiune Ovreilor, ca să vândă timbre și tutun. Sunt pe sate destui creștini, cari s'ar îndelnic cu vânzarea de timbre și tutun, mai ales că le rămâne și cevași câștig. De ce numai Ovreilor să li-se dea astfel de concesiuni? Ori sătenii noștri sunt astfel de proști, că nimic nu li-se poate încredința? Bine ar face ministrul ca să nu mai urmeze cu desconsiderarea țărânilor noastre, pe care o îndemnăm, ca să deschidă prăvăli românești până și în cele mai mici satulețe.

Stabiliment român de pompe funebre „Concordia” în Lugoș au deschis în zilele acestia domni Ștefan Dragomir ear' I. Gonicu în localitatea bazarelor aparținătoare

bisericii gr. or. din loc. De aici se pot procura toate lucrurile ce aparțin casurilor de moarte, precum: cosciuguri cununi, mărame, lumini, etc. Caruri elegante pentru casuri funebre stau la dispoziția on. public pe lângă prețuri moderate. Este în interesul comerțului român, ca publicul, ce are dureră, de a întimpina astfel de casuri funebre, să-i sprijinească!

Corresp.

Biserica ortodoxă rom. în Viena. În cercurile coloniei române din Viena se discută ideea rida ridicării unei biserici românești în capitala Imperiului.

Halele capitalei. Orașul Budapesta a ridicat mai multe hale de vânzare, care însă să dovedesc a fi nepractice și în mare hal. Terani din provincie, mâncați fiind de înșelătorii Ovreilor vânzători în halele Budapestei, nu mai trimit articoli de consum. Nu ridicarea halelor dar' punerea comerțului pe temeiuri cinștile să fie grija sftetnicilor capitalei.

Necrolog. Aspasia Popovici năcută Papazoglu a răposat în Viena la 4/16 Dec. în etate de 53 ani.

Din „Foaia pedagogică” de sub direcțiunea distinsului profesor seminarial Dr. D. P. Barcianu din Sibiu, cu data de 1 Dec. c. a apărut nr. 23 cu cuprinsul: Monument Arhiepiscopului și Metropolitului Andreiu Șaguna, de Redacțiune. Un nou sistem de a învăța multiplicăția, de Dr. P. Șpan. Modele de lecțiuni: Predarea cuvântului normal „dop” de V. Costachescu învățător în Șoldărești (România). Din Literatura școlară, de Dr. P. Șpan. Informațiuni. Felurimi. Avis. Corespondență.

Noi falsificări de vinuri. Din prilejul inspecției făcute de către primpretorul din Szerecs s'au aflat în pivnițele Ovreilor *Gulglas și Bendek*, mat multe buți cu vinuri falsificate. Primpretorul a făcut arătare. — La Székesfehérvár, în pivnițele marelui comerț de vinuri *Armuth* sau aflat mai multe buți cu vin, pregătite pe cale măiestrită. Armuth a fost osândit la o lună de zile închisoare și la 1820 fl. pedeapsă bănească. — La Ungvár, cărciumarul *Dávid Goldblatt* a fost osândit la 87 fl. ear' *Moskovics* la 97 fl. fiind-că au vândut vinuri falsificate. Sentința asta s'a comunicat și autorităților lui Tauber și Armin Goldbenger, care deasemenea se îndelnicesc cu vânzarea de vinuri, care nici când nu au văzut vița de vie. Îndemnăm pe toți consumenții ca să facă arătări în [potriva înșelătorilor Ovrei, care vor să le ruineze sănătatea celor care au răul obiceiului de a deschide ușa.

Plata „caporalului de gendarmi”. Fiind vorba, că ministrul-president Bánffy să iee și resortul ministrului de interne, nu va fi fără de folos, dacă vom însemna aci și plătuțele ce le va căpăta:

Salar ministru-presidențial	20,000 fl.
Adause personale	12,000 „
Diurne de deputat	2,400 „
Salar pentru minist. de int.	12,000 „
Suma	46,400 fl.

Câți esecutori vor trebui până ce să se scoată această sumă?

Tutun artificial. Ovreilor li se mai deschide un nou gheșeft. După-cum se scrie, un american, cu numele Efros, a aflat un fel de materie, care înlocuiește de minune nicotina din tutun. Materia aflată de Efros e de 10 ori mai ieftină ca suma ce se cheltuiește pentru producția unei anumite cantități de tutun. N'ar fi stricat când ciubucgiul Efros ar fi inventat și niște plumâni artificiali.

De la Conservatorul din București. A apărut „Anuarul conservatorului național de musică și declamațiune din București” pe anul scol. 1866—1897; Conservatorul a avut 30 de profesori și profesoare, în frunte cu directorul Ed. Wachmann. Elevi înscriși au fost cu totul 453, între cari 301 de națiune română, restul de alte naționalități, mai ales germani și israeliți. Dintre aceștia au fost promovați la esamen 390 elevi și eleve. Conservatorul a avut 6 clase și s'au dat instrucții din următoarele obiecte de studiu: Principii, armonie, cant, declamație, piano, violină, violoncel, contrabas, harpă, flaut, oboe, clarinet, trompetă, corn și trombon. La piano cei mai mulți au fost înscriși la d-na Saegiu. — Conservatorul din București în timpul din urmă a luat un avânt imbucurător și e o satisfacție a constata, că arta noastră națională progresează.

O rugare. Subscriși: rugăm cu tot respectul pe domni preoți precum și pe a- cei domni marinimoși cari au primit Liste de colectare pentru edificarea noii școli din comuna noastră *Mogoș-Mămăligani* să binevoască a ne retrimit listele cu orice rezultat sau chiar și fără rezultat, căci servindu ne spre legitimare, avem a ne da seama de ele. Mulțumind și de astădată binefăcătorilor noștri, am rămas cu toată stima:

Vasile David,
par. gr.-ort.

Ilic Drăgan,
not. com. paroch.

Bibliografie. Au apărut litografiate următoarele coruri de bărbați: 1) „In Iordan”, troparul Botezului, compus pe motive de ale cânt. bis. 2) *Foaie verde de trifoi*, 3) *Tot și-am zis mândro*, cântece populare și 4) *două colinde* („Colo'n sus”, și „Patru păstori”) Prețul unui exemplar singular e de 30 cr. plus 5 cr. porto.

Se pot căpăta la autorul *Timotei Popovici* prof. de mus. la liceul din Brașov strada Hirschler 28.

Cel mai frumos calendar (almanach) ce s'a tipărit până acum în literatura română este fără îndoială „Almanachul” tipografie „Minerva” din București, scos de d-nii Filip, Moroianu, Popovici și Tălășescu, frați d'ei noștri, aliați pentru a face în adevăr mare cinste artei tipografice române.

Vom reveni pe larg asupra acestui calendar, a cărui cuprins literar este variat și instructiv, ear' cât despre partea tehnică, ar putea să facă onoare până și celor mai celebre ateliere tipografice din apusul cult.

Prețul unui număr este 80. cr. Îndemnăm cu tot din-ădinsul pe toți cărturarii români să și procure această minunată desfătare a artei tipografice.

Se poate procura și prin administrația ziarului nostru.

Albina revistă enciclopedică populară, a apărut Nr. 9 cu următorul bogat sumar: Dr. N. Manolescu, Pielea omului. — Dem. Măncicel, Români, îmbrățișați meseriile și comerțul. — N. Bibiri, Ajutorarea copiilor săracii — V. S. Moga, Lipsa ploilor și irigațiunile. — V. G. Pop, O noapte de beție. I. Th. Popovici, Scrisori dela un sătean. La examen. — Radu, Aerul. — Parochul P. Cunesco, O serbare. — La ce poate servi pânza de paiangen. — R., Rinoceru Cum se păzesc caii de răceală. — Mulțumiri. — Răspunsuri la întrebările din Nr. 4. Întimplările săptămânei — Informațiuni — O dramă în fundul mării. — Mersul trenurilor. — Poșta redacției. — Prețul ce realelor.

Se află de vânzare următoarele colecțiuni de ziare și scrieri-periodice:

- 1) „Tribuna” de pe anii 1884—1895, legată în 12 tomuri.
- 2) „Transilvania”, organul „Asociațiunii p. lit. rom. etc. de pe anii 1868—1878, legată în 5 tomuri.

3) „Convorbiri Literare”, de pe anii 1878/9—1885/6 legate în 8 tomuri.

Unde? se spune la administrația ziarului.

Dr. Sterie N. Ciurcu. X Pelikangasse — Nr. 10, Viena. Consultațiuni cu celebritățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor-ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, guturai, durere de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpăta de-adeptul sau prin poșta dela farmacia dlui Dr. Julius Schopper în Oravița (Krassó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

LA

ABONAMENT LUNAR

pe luna Decembrie 1898

cu prețurile din capul foi invită

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI.”

Din public.

Apel.

cătră domni autori și editori români.

Trebuința unei biblioteci din care să se împartă cărți pre la case private publicului românesc și mai vârtos clasei industrie din Blaj și jur este de mult simțită. Casina română se simțeste îndemnată a satisface acestei cerințe. Dar' fiind modestă în resursele sale face un călduros apel la toți domni autori și editori de cărți românești, ca considerând scopul ce urmărește, să binevoască a trimite pre sama bibliotecii casinei câte un exemplar de care să pot lipsi. Fapta dlor va găsi cea mai adăncă mulțămire în inimile aceloră, cari doresc să citească românește.

Blaj (Balázsfalva) în 30 Noemvrie 1898.

Pentru comitet.

Dr. Aug Bunea
president.

G. Precup.
secretar.

ULTIME ȘTIRI

Din Bucovina.

„Patria” din Cernăuți primește următoare telegramă semnificativă din Viena:

„Toate dietele provinciale ale regatelor și țărilor reprezentate în camera imperială vor fi convocate în răstimpul între Crăciun și Anul-nou.

„Maj. Sa Impăratul va transmite dietelor un răspuns, care va cuprinde și un pasagiu de însemnătate politică deosebită.

„Răspunsul cătră dieta Bucovinei va fi redigiat și în limba română.

„Este remarcabil că răspunsul va veni la cunoștința dietelor pe timpul ajurnării camerei imperiale, când soartea parlamentului central a devenit dubioasă și se crede că acest răspuns al M. Sale va cuprinde pasage relative la largirea competenței dietelor.

Budapesta, 19 Decemvrie.

Ședința de azi a Dietei se crede că va fi furtunoasă. Vor lua cuvântul toți șefii opoziției, cerând deslușiri asupra demisiei lui Josipovich. Vor să impedeze chiar decideră zilei în care să se facă alegerea noului president.

Editor: Aurel P. ...

Redactor respor

ianu.

Bibliografie

Gramatica română pentru învățământul secundar de Ioan Petran, profesor. Partea II. Sintaxa. Arad, 1898. Editura autorului. Prețul: 60 cr. v. a. Se poate căpăta și la administrația „Tribuna Poporului“.

*

„Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I. Cuvântări și acte. Vol. I. 1866—1880. Volumul I. 1881—1896. Edițiunea academiei Române. București 1897.

*

„Biblioteca Noastră“ de sub direcțiunea dlui Enea Hodoș profesor în Caransebeș apare în fiecare lună.

Numerale apărute până acum sunt: Nr. 1. S. Secula, „Realități și Visări“, novelete. — Nr. 2 Iosif Bălan, „Iancu de Hunyad“, cerc. istorică. — Nr. 3. și 4. G. Coșbuc, „Versuri și Proză“. — Nr. 5. Gr. Alexandrescu, „Fabule alese“. — Nr. 6. N. Maco-vișteanu, „Dela Sate“, piesă teatrală. — Nr. 7. Zotti Hodoș, „Intocmai!“ comedie. Nr. 8—9 O. G. Lecca, „Istoria Țiganilor“, Nr. 10 E. Hodoș, „Convorbiri pedagogice“, Nr. 11—12 E. Hodoș, „Cântece Bănățene“, cu un răspuns profesorului Dr. G. Weigand.

„Acte și documente relativ la Istoria Renașterii României, publicate de Dimitrie A. Sturdza. București. 1888—1896. Tipografia Carol Göbl. Cuprinde:

Volumul I 1) Tractatele dintre Principatele Române și Turcia. 2) Tractatele dintre Principatele Române și Rusia. 3) Tractatele dintre Turcia și Austria. 4) Tractatele dintre Turcia și România. 5) Tractate și acte dintre Puterile Europene relative la Poarta Otomană și Principatele Române.

Volumul II. Acte și documente dela 1844 până la încheierea Tractatului de Paris din 30 Martie 1856.

Volumul III: Broșuri relative la situațiunea Principatelor Române după tractatul de Paris.

Volumul IV: Acte și documente dela 1 Martie până la 30 Iunie 1857.

Volumul V: Acte și documente dela 1 Iulie până la 31 Decembrie 1857.

Volumul VI: Partea I: Procesele verbale ale Adunării ad-hoc a Moldovei, dela 22 Septembrie, până la 21 Decembrie 1858

Partea II: Procesele verbale ale adunării ad-hoc a Munteniei dela 10 Septembrie până a 10 Decembrie 1857 (Divanul ad-hoc din 1857 și Comisiunea Europeană din 1856—7

Volumul VII: Acte și documente din anul 1858 până la înălțarea lui Alexandru Ion pe tronul Principatelor-Unite în anul 1859.

Bibliografie. Gramatica română pentru școlile primare, de profesorul Ioan Petran Partea I. Proposițiunea simplă curată. Cartea a apărut în editura autorului în Arad. Prețul unui exemplar 15 cr. v. a.

A apărut: „A fugit!“ Polca franceză pentru piano, de Sext Camil Negrea.

Venitul curat e destinat pentru augmentarea fundațiunii „Leontina F. Negruțiu“, a cărei menire este: prevederea cu cărți și recuzite de școală a elevilor române mai sărace și mai vrednice prin purtare și progres, cari frecventează școala de fetițe română din Blaș. Prețul unui exemplar: 25 cr.—50 bani.

Se poate procura trimițând înainte prețul plus 5 cr.—10 bani pentru porto, de la: Tipografia Seminarului gr. cat. Blaș, (Balázsfalva.)

4131 sz.
1898 kig.

Knéz község elöljárótól.

Árverési hirdetés.

Az alulírott községi előljároság ezzenel közlirre teszi, miszerint Knéz község határában levő vizekben gyakorolható halászati jog 1898 évi január hó 1-jétől számítandó egy évi időtartamra 1898 évi december hó 22-én d. e. 10 órakor Knézen, a község házában tartandó nyilvános árverésen legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

Megjegyeztetik, hogy a kiküldési ár 800 frt, és hogy árverés 200 frt. ovadékot kötelesek letenni.

Írásbeli zárt ajánlatok is elfogadhatnak, melyek szintén a kiküldési 200 frt ovadék csatlása mellett nyújtandók be az árverés megkezdés előtt.

Az árverési feltételek az alulírott előljároságtól tudhatók meg.

Kelt Knézen, 1898 December 14-én

Kaszka Sándor
jegyző.

1—2 253

Ungurian Zsiva
h. bíró.

A apărut!!

și se află de vânzare la administr. „Tribuna Poporului“.

Lupta pentru drept

de Dr. Rudolf Ihering traducere de Teodor V. Păcățian
cu prețul de 1 fl. exemplarul plus porto postal.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI“

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente
NOTE

Opuri și Broșuri

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci
PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebreale

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuează prompt.